СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 81. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 27-го квітня 1944. No. 81. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, April 27, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

РОБІТНИКИ ПОСЛУХАЛИ ЗАЗИВУ ПРЕЗИДЕНТА, А ПІДПРИЄМЦІ СТАВЛЯТЬ ОПІР

ВАШИНГТОН. — У спорі між підприємством Монтґомері Ворд енд Компані і робітничою юнією прийшов несподівано зворот настільки, що робітники послухали зазиву президента Рузвелта і вернулися до праці, а підприємство не хоче вести з ними переговорів. Навпаки, предсідник компанії Сувел Евері прислав до президента телеграму із 1,000 слів із заявою, що президент не має конституційного права перебрати підприємство в посідання уряду.. Не зважаючи на цей спротив, в урядових колах панує переконання, що президент таки перебере підприємство під управу держави, бо уряд потребує багато машинерії та інших предметів, які є в складах підприємства Монтґомері Ворд енд Компані в Шікаґу та в інших містах.

ВИДАВЦІ ҐАЗЕТ ЗА СВІТОВУ СВОБОДУ ПРЕСИ.

НЮ ЙОРК. — На зібранню Американського Товариства Власників Ґазет, що відбувається в готелю Валдорф Асторія поставив внесок Нелсон П. Пойнтер, редактор ґазети Ст. Пітерсбурґ Таймс із Флориди, щоб товариство зажадало від американського конґресу заявитися за ясну політику в справі преси. На його думку, конґрес має перевести резолюцію з заявою, що світова свобода преси є американською підставовою політикою. — На зібранню відчитано привіт від ґенерала Айзенгавера з Анґлії, в якому сказано, що „прилюдна опінія виграє війну", а тому публика повинна бути добре інформована про воєнні події.

БРИКЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ПЛЯНУ СВІТОВОГО МИРУ

НЮ ЙОРК. — На конвенції Нюйорського Товариства стейту Огайо в готелю Пенсилвенія виголосив промову губернатор Огайо Джан В. Брикер, в якій скритикував адміністрацію президента Рузвелта за його закордонну політику в р. 1930 іменно за те, що він не перешкодив диктаторським краям в їх поході на завоювання світу. Водночас Брикер подав від себе плян для втримання світового миру по війні на таких точках: 1. Щоб чотири великі держави вже тепер згодилися втримувати відповідні військові сили для втримання ладу у світі; 2. щоб Злучені Держави приготовили від себе пляни мирової будови; 3. щоб чотири світові потуги вже тепер розпочали студії над безупинними перемінами в грошах, кредитах, тарифах та в міжнародній торговлі.

Брикер є аспірантом на номінацію на кандидата з рамени Републиканської Партії при осінних виборах на президента.

БОМБОВИК УПАВ НА КАНАДІЙСЬКЕ МІСТО.

МОНТРЕАЛ (Канада). — Воєнний бомбовик з 4 машинами впав на доми в долішній частині міста недалеко стації Кенедієн Нешенел Рейлвей, знищив 14 мешкальних домів, при чім згинуло 14 людей. Між убитими є 5 членів залоги. На уніформі одного найшли напис „Повленд", отже здогадуються, що там було більше поляків. Літак вилетів перед 5 мінутами з летунського майдану, був навантажений воєнним добром і мав перелетіти за море. Польський консуль Бжезіньскі виявив, що літак був під кермою найвправніших польських пільотів.

ГАРЯЧКОВА СПЕКУЛЯЦІЯ НАФТОВОЮ ЗЕМЛЕЮ.

ДЖЕКСОН (Мисисипі). — В місцевости Гайделберґ в околиці цього містечка відкрило підприємство Ґолф Ріфайнінґ Компані земний олій на бідній фармі, винаймило поле, побудувало машинерію для експльоатації нафти, яка пливе обильно з цих джерел. Внаслідок цього кинулися й інші нафтові підприємства в цю околицю, платять міліони долярів за землю бідним ніґрам і білим і приготовляються до великого бизнесу. Досі майже безвартістна земля стала нагло предметом гарячкової спекуляції, як колись золоті поля в Каліфорнії. За акер, що досі платився по $2, пладять тепер $500 за самий винаєм. У містечку Джексон повинаймлювано всі доми, які лише надаються на приміщення компанічних бюр.

АВСТРАЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР У ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — З Білого Дому оповіщено, що австралійський премієр Кортин і його свита виїхали до неозначеної місцевости, в якій тепер перебуває президен Рузвелт на відвідини. З цієї нагоди серед ґазетярів настало велике негодування, а саме тому, що пресове бюро в Білому Домі заповіло наперед, що в вечер появиться новинка „яка буде мати світове значіння". Коли ґазетні кореспонденти прибули в означеній годині у великім числі, довідалися лише про приняття Кортина президентом.

Негодування на Міжнародній Конференції на советську критику

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Голова американської делеґації на Міжнародню Конференцію Праці Френсис Перкінс заявила своє негодування на критику советської ґазети „Ізвестія", звернену на само існування Міжнарод. Орґанізації Праці, як аґенції Ліґи Націй. („Ізвестія" назвали орґанізацію „банкротом" і заявили, що вона повинна бути відлучена від Ліґи Націй і стати орґаном Обєднаних Держав, щоб Совети могли брати в нарадах участь). Панна Перкінс заперечила, начеб то Міжнародна Орґанізація Праці була „банкротом". Навпаки це орґанізація повна життя, яка формулує суспільну й робітничу політику теперішних Обєднаних Держав. Проти критики „Ізвестій" промовляли теж інші делеґати. З окрема Роберт Ват, представник Американської Федерації Праці, відповів, що закид „Ізвестій", начеб то в Міжнародній Орґанізації Праці брали участь і представники диктаторських держав не є на місці, коли Совети самі є під диктатурою. Ліпше булоб, колиб Совети виказали по імени, котрі то делеґати є фашистівські і зажадали якихсь умов, коли хочуть приступити до праці в цій міжнародній аґенції.

АДМІРАЛ КІНҐ ПЕРЕДБАЧУЄ МОЖЛИВІСТЬ ПОРАЗКИ НАЦІСТІВ У 1944. Р.

НЮ ЙОРК. — Адмірал Ернест Кінґ, начальний командант воєнної фльоти Злучених Держав, промовляв на обіді уладженім в його честь в клюбі Льотос, що зовсім є можливо, що Німеччина буде переможена ще в 1944. році. Він теж виявив, що вже є готовий плян, як після поразки націстів кинути всю силу Аліянтів проти Японії. Кінґ сказав теж, що американська фльота буде збережена в цілости після перемоги над ворогами з метою, щоб втримати світовий мир.

СЕКРЕТАР ГОЛ ВІДБУВ КОНФЕРЕНЦІЮ З СЕНАТОМ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол стрінувся вперше щойно з комітетом сенаторів з обох партій, щоб обговорити з ними післявоєнні справи, одначе із нарад не подав Гол ніяких вістей до преси. Сенатори, які брали участь у конференції, сказали лише загально, що перебіг нарад був зовсім діловий і вповні вдоволяючий. Сенатор Гвайт додав, що в цілому краю є настрій за міжнародну співпрацю і за недопущення до повторення ще одної подібної світової катастрофи, як теперішня війна.

Стетініус говорив з польським урядом про границі

ЛОНДОН. — Підсекретар стейту Стетініус вже викінчує свої роботи в Лондоні й члени його комісії вже збираються до виїзду домів.

Між справами, які пробував Стетініус вирішити підчас своєї візити в Британії, є польсько-московський спір за границю. Стетініус мав у тій справі зовсім неформальну й відкриту розмову з польським премієром Міколайчиком. Він говорив теж часто з советськими й китайськими представниками.

ФРАНКО ОБІЦЮЄ УСТУПСТВА

Американський і британський уряд роблять далі натиск на еспанського диктатора Франка.

Британські часописи доносять, що диктатор проявляє щораз більше охоти уступати перед аліянтськими домаганнями. Він уступив їм уже в справі розвязання так званої сильної дивізії, що воювала по боці німців проти росіян. Тепер він має уступити в справі довозу нафти до Еспанії, себто дати гарантії, що ця нафта не піде в німецькі руки, як також обмежити доставу німцям фолфраму.

ПОЛЯКИ ДАРУЮТЬ ЖИДАМ КАРИ

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню заявив у своїм спеціяльним комунікаті про пороблені йому закиди антисемітизму, що жидівських вояків польської армії, засуджених за дезерцію, віддано до розпорядимости їх командантів; ці будуть мати право їх зовсім помилувати, якщо засуджені будуть поводитися відповідно. Інакше, вони будуть мусіти відбути кару, але аж по їх демобілізації.

Польські урядники додають, хоча не офіціяльно, що дезертири це жиди, що виемігрували з Польщі й довго жили поза границями Польщі та були отже поляками хіба з пашпорту. Крім цього польські круги в Лондоні говорять багато про те, що цілу справу з польським антисемітизмом роздули проти Польщі її вороги.

Польський уряд на вигнанню подав на доказ справедливого трактування жидів факт, що обвинувачені за дезерцію жиди мали на суді як оборонців жидівських адвокатів.

ҐЕНЕРАЛ ПЕТОН ПРО ПРАВЛІННЯ МАЙБУТНОГО СВІТУ

ЛОНДОН. — Американський ґенерал Джордж Петон заявив тут на відкриттю Британського Привітного Клюбу для Злучених Держав, що Злученим Державам і Британії судилося правити майбутнім світом. З тої причини, говорив ґенерал, американці й британці повинні бачитися зо собою якнайбільше.

ОБМАНА.—Цей краєвид на осторі Суматрі, що находиться в японських руках, міг би видатися пересічній людині на спокійне село. Одначе британці бачили в ньому „динаміт", і британська фльота розбила його в дребезги. Показалося, що це був важний експортовий центр з могутніми побережніми інсталяціями.

АМЕРИКАНЦІ ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ НІМЕЦЬКІ БАЗИ

ЛОНДОН. — Американські бомбовики вдарили в вівторок по сімох важних базах німецького летництва в Франції, Бельґії й Німеччині та по оборонних і комунікаційних інсталяціях у північно-західній Европі. Коло пів тисячки американських „літаючих фортець" і „либерейторів" бомбардувало Нансі, Мец й Діжон та промислові центри південно-західної Німеччини. Інші формації скидали бомби на Па-де-Кале. Скинено понад 500,000 запальних бомб і багато соток тон вибухових матеріялів. Потерпіли найбільше міста Карлсруге й Мінхен.

У боях з німецькими летунами збито 33 німецькі літаки, а 17 інших знищено на землі. Аліянти за добу втратили 42 літаки.

АМЕРИКАНСЬКА ФЛЬОТА РОБИТЬ ІНВАЗІЙНІ ВПРАВИ В БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН. — На одному побережжю Британії, не означеному докладніше, моряки американської воєнної фльоти й маринарі роблять вправи для надходячої інвазії Европи. Видно, що за аліянтським пляном, і моряки мають брати участь в операціях при висаджуванню війська на сухозем, встановленню баз, закріплюванню позиції. Виходить теж з тих пробних операцій, що всі збройні сили найкраще працювали би під спільною командою.

ГІТЛЄР ПЕРЕГЛЯДАЄ ОБОРОНУ ПОБЕРЕЖЖЯ?

ЛОНДОН. — Сюди прийшли вісти, що Адольф Гітлєр оглядає Атлянтійський Мур, що має становити оборону Німеччини перед аліянтською інвазією. Д-р Вест, його спеціяльний заступник у Данії, робить поспішні заходи, аби здушити зростаючу хвилю саботажів. Він грозить масовими арештами й розстрілами, якщо саботажі не перестануть.

Підчас інспекційної подорожі Гітлєра йому товаришили вибрані дорадники, як: адмірал Деніц, начальник штабу Кортен, винахідник протилетунських веж Тан. За інформаціями, які прийшли сюди, оборону Атлянтійського Муру становлять 54 до 60 дивізій війська..

По різних центрах, окупованих німцями, йдуть прерізні спекуляції щодо дати, яку Аліянти встановили для інвазії.

Ще до Гітлерової інспекційної подорожі подібну інспекцію зовсім самостійно зробив маршал Ромель, котрий буде командантом військ, що буде воювати з інвазійними військами. Німці широко розголошують, що Ромель підчас і після цеї подорожі висказувався з великим вдоволенням і самопевністю про різні оборонні засоби, вжиті на Атлянтійському Мурі. Німецькі інсталяції в Норвеґії оглядав ґенерал фон Фалькенгорст.

СХІДНИЙ ФРОНТ НЕ ВИЯВЛЯЄ БІЛЬШОЇ АКТИВНОСТИ.

ЛОНДОН. — Російський комунікатз середи подав, що в вівторок не було на фронті ніяких поважних перемін, а 24. квітня були тільки бої між повзами, в котрих червона армія розбила 24 ворожі повзи.

Пізніший комунікат говорив про бомбардування советськими летунами двох залізничих стацій на границі лотиської советської републики.

Московський комунікат з вівтірка вночі говорив про більший бій на південний схід від Станиславова. Атакували советські повзи й піхота, завдаючи німцям поважний удар з боку. Зловлено два німецькі повзи в доброму стані та півтора сотки вояків.

Німецький комунікат говорить про бої німецьких і мадярських військ між Карпатами й долішним бігом Дністра. Мовляв, мадяри знищили там 24 російські танки.

АЛІЯНТИ ДАЛІ ПОСУВАЮТЬСЯ НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ. — Американські війська посунулися вглиб острова з ново добутих позицій коло міста Голяндії. Ворожа опозиція ще не є якслід зорґанізована. Американці посунулися тропікальними мочарами поза Саброн і заняли Пим над заливом Гумболдта.

Далі на полудне від цих місцевостей американські війська вже почали вживати летунського майдану в Айтапе. Там японців заганяють вглиб тропікальних лісів. Бомбовики й боєвики сіяли знищення по всіх ворожих позиціях на Новій Ґвінеї.

ДАЛЬШИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОСТУП НА МАРШАЛЬСЬКИХ ОСТРОВАХ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські війська заняли в Маршальському архипелягу атол Уджеланґ, підсунувшися в цей спосіб на 125 миль ближче до Понапе й інших ворожих баз на Каролайнах.

Новий атол може бути вжитий як летунська база, з котрої можна буде атакувати японців по Каролайнах.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

На моралі й справедливости, а не силі

З американських жінок, що добре визнаються в европейських національно-політичних проблемах, чи не перше місце займає визначна журналістка Ен О'Гер МекКормик, що входить в склад редакційного штабу часопису Ню Йорк Таймс. Про неї, мимоходом кажучи, висказалась пані Елеанор Рузвелт, дружина президента нашої держави, в той спосіб, що заявила публично, що саме ця жінка повинна сидіти при столі, при якому будуть вирішувати повоєнні міжнародні проблеми та накреслювати повоєнний лад. Це велике признання і заслужене. Згадана журналістка знає Европу з книжок і власного досвіду. Вона навіть потрудилась відвідати такий малий клаптик землі як Карпатську Україну в часі, коли можна було найкраще пізнати, що це за земля, та що в ній діється. А що приглянулась вона в подібний спосіб і іншим землям та народам і пізнала різні складні національні та державні проблеми з першої руки, тому і може вона висказувати тепер про ці речі такі погляди, які дійсно відповідають ще найбільшій правді.

В одній з останніх своїх статтей Ен МекКормик пише, що народи, що стогнуть в Европі під Гітлером не можуть визволитись з націстівської неволі без допомоги Аліянтів. В тому, назагал говорячи, нема нічого нового. Саме тому, що так є, збираються тепер Злучені Держави та Велика Британія до інвазії Европи з заходу, бож є очевидним, що без цього ґіґантичного підприємства не буде можна Гітлера повалити, а тим самим і визволити поневолені ним народи і держави. Але тут іде про що інше. А це про те, що буде з тими народами і державами по визволенню їх Аліянтами. Як вони віднесуться до визвольників, як ті захочуть заводити новий лад в Европі?

На те дає згадана журналістка таку відповідь:

„Европа буде таксамо певно опиратись тому, щоб її орґанізувала Росія, Британія, чи Злучені Держави, чи всі три разом, як опиралась намаганню Німеччини її орґанізувати".

Ен МекКормик підкресяє рівночасно те, що є найважніше. Каже цілком слушно, що сяк чи так, ніщо з цього не вийде, коли в першу чергу не розгромиться воєнної сили Німеччини і не повалиться Гітлера. І це, зазначує вона, мусить тепер стояти на першому місці. Ось ця слушна заввага не зменшає одначе в нічому ваги її заключення, з чим треба рахуватись тим, що возьмуться порядкувати Европою по нашій вигрі. З її мови ясно виходить, що одностороннє вирішення, диктаторське, насильне, що не рахується з дійсною волею народів, не осягне своєї ціли в Европі й не буде приняте, хочби за ним була не знати яка фізична сила. А це означає, що перебудовувати буде можна Европу тільки на глибоких моральних принціпах, на справжній свободі для кожної одиниці й для кожного народу, бо тільки це буде вважатись принаймні спробою розвязування ось тих проблем по справедливости.

Подумаймо про усунення одного мовного замішання

(В справі транскрипції англійських слів по українськи).

Хто читає більше ніж одну українську ґазету, той певно помітив страшне замішання, яке панує в українській пресі в Америці при переписуванню українською мовою різних чужих слів, передусім чужих імен. Сказати це треба не тільки про переписування (транскрипцію, чи пак транслітерацію) власних імен, котрі ґазетярам приходиться читати, а не чути їх вимови. Щодо цього розбіжність є оправдана, тимбільше, як не можна вимови такого слова найти в словари; таке трапляється навіть найдбаливішим радіовим заповідачам. Та наша розбіжність іде далеко дальше. Ми не пишемо однаково не тільки такі імена, яких вимови дуже важко дізнатися, але навіть найбільше популярні імена.

Пишемо наприклад на різні лади ймена великих міст Америки й Канади. Пишемо Шікаґо й Чікаґо; Ню Бронсвик, Ню Бронсвік; Алентавн, Алентовн, і Аллентавн; Джанставн і Джонставн; Детройт, Дітройт, Дітроїт; Філядельфія й Филаделфія. Навіть столиць країв не пишемо однаково, бо пишемо Вашинґтон і Вашінґтон та Оттава й Отава.

З іменами країв маємо не менші труднощі. Пишемо одні Ню Джерзи, інші Ню Джерзі, Ню-Джерсі; Калифорнія й Каліфорнія; Верджинія, Вірджінія, й Верджінія; Манитоба й Манітоба. Ірляндія й Ірландія, а вже Конетикат пишемо сімома способами.

Таку саму розбіжність виявляємо при писанню власних імен відомих людей. Пишемо: Тоджо й Тойо; Сталин і Сталін; Чорчилл, і Чорчил, Черчилл і Черчил; Волес, Валес і Воллес; Гол, Голл і Гулл; Лімен, Леман, Ліман; Рузвелт, Розвелт, Рузевелт, Розавелт!

Мовна баламута.

Не знати, чи робітники пера по українських часописах у Злучених Державах й Канаді здають собі справу з того, яку шкоду роблять вони таким браком одностайности в цій справі. Невжеж вони справді думають, що ця справа для читачів така байдужа, що вони найменшої уваги на це не звертають? Вистарчить з ними про це коротко поговорити, аби переконатися, що справа їм не байдужна.

Передусім просто кожний читач українських часописів хоче вимовляти написані в них чужі слова так легко, як вони читають чисто українські. Крім цього багато читачів хоче теж дізнатися, як правильно вимовляти різні чужі ймена. Коли й їм приходиться заходити в розмови англійською (американською) мовою, вони не хочуть вимавляти таких слів уже так відмінно від звичайної вимови, щоби з вимови не можна навіть пізнати, про що вони говорять. Як вони прислухуються чужій мові, вони хочуть пізнавати чужі йимена скоро, без застанови. Щож може таких читачів баламутити більше, як бачити ті самі ймена писані раз сяк, раз так?

Певна річ, що таке писання може інколи бути вислідом поспіху, звичайного в ґазетному ділі. Та ледво чи можна від читача ждати зрозуміння цього поспіху. І коли він оправдує хибне вжиття транкрипції ймення, що появляється перший раз, то вже не виправдує хибної транскрипції при появі ймення вдруге, або втрете.

Декотрі читачі посувають своє обурення за таку практику досить далеко. Можна інколи чути балачку, що мовляв українська мова тут винувата, що вона мовляв не має граматики, що нею як не пиши, все буде добре. Звісно, не винувата тут українська мова, а розбіжність транскрипцій, а за неї відповідальні тільки робітники пера, що вживають української мови й українського письма. „Винуваті" (якщо тут можна говорити про справжню вину) властиво всі, просто без виїмку. Справді не можна виняти від вини ні одної ґазети. Зайво навіть виправдувати або показувати, що хтось там більше винуватий. Найкраще буде взятися за поправу справи, себто взятися покласти край цьому небажаному станови. Пора українським робітникам пера в Америці завести одностайний спосіб писати по українськи англійські слова.

Очевидна річ, одностайність транскрипції не можна завести приказом згори, бо ніхто такий приказ видати не має права, і зрештою чи в таких справах може бути мова про приказ? дностайність мусить бути впливом згоди самих причетних до справи робітників пера в цій справі, а до згоди можна прийти тільки дорогою отвертої, свобідної й розумової публичної дискусії над цею справою. Дискусія повинна бути свобідна в тому значінню, що кожний, хто вживає українського слова в письмі, мав право сказати свою думку. Розумовою вона повинна бути в тому значінню, що на попертя своєї думки треба подати арґументи, які промовляють до розуму.

Щоби дискусію відкрити й накермувати на властиву дорогу, треба передусім ясно поставити питання. Таке питання щодо транкрипції (чи як це в Америці звичайно називають, транслітерації) ставить собі певно кожний робітник пера, пишучи вперше чуже слово, котрого вигляду в українській мові він собі не пригадує. Це питання може бути поставлене дуже побіжно, а відповідь на нього теж може бути дана побіжно. Власне поставлення питання тепер має на цілі запобігти скорому недбалому трактуванню справи.

Транскрипція за буквами.

Коли людині прийдеться подавати якесь слово, написане письменними знаками, чужими його мові, та передати їх його письменними знаками, принятими для його мови, першою думкою, яка зовсім природно йому підсунеться при тому, буде відай переписати чуже слово своїми письменними знаками, ідучи знак за знаком. Переписуючий старається йти вірно за чужим словом, як воно написане чужою азбукою, та передати кожну чужу букву буквою зо своєї азбуки. Здавалося би, що не має нічого лекшого, простішого й вірнішого.

Та ця система має поважні недостачі. Передусім український читач може не знати, як вимовити це, що він бачить перед собою написане українськими буквами. Наприклад, стрінувши навіть таке просте імя „Гулл", він є відразу поражений небувалою в українській мові комбінацією двох „лл" на кінці слова. В інших випадках він вийшов би ще гірше: як читати йому: Цхарлс, або Схарлс? Невже він угадав би, що це вимовляти „Чарлс"? Чи вгадав би він, як вимовляти „Беаути"? Про „Стакеспеаре" вже й не казати: хто побачив би, під цим українським одностроем найбільшого поета світа Шекспіра?

Транскрипція за звуками.

Через те за виїмками хвилин крайно великого поспіху відай ледво чи хто вживає цеї методи транскрипції за буквами. Всякому, що з цею справою мав щонебудь більше до діла, приходила тоді на думку як друга можливість транскрибувати слова за звуками. При цій системі вже не дивиться властиво за тим, як слово пишеться, а як воно вимовляється. Маючи писати про американського секретаря стейту, котрого по першій системі написано так нещасно „Гулл", прислухується, як це імя вимовляється. Як не можна вимови почути, то заглядається до такого словаря, який подає вимову. Як початкове „Н" вимовляється щось як наше „г", то пишемо „г"; вимовляється на кінці подвійне „ll" щось як наше „л", пишемо „л", при чому пишемо тільки одно „л", бо тільки одно чуємо; вимовляється голосівку між цими шелестівками щось як наше „о", пишемо „о". Разом маємо: Гол.

Здавалося би, що тут нарешті маємо досконалу систему. Нарешті нібито маємо спосіб, за яким ідучи ми можемо й американцеви сказати, що, чи кого, під даним словом розуміємо. Йдучи консеквентно за цею системою, ми не даємо змилитися тим, що ті самі букви в нас вимовляються так, як в англійців (а м е р и к а н ц і в) інакше: бачучи „і", ми не пишемо „і", хіба, що в даному англійському слові „і" читається щось гейби наше „і" (наприклад у слові: police). Як англійське „і" читається, як наше „и", чи „ай", то ми так і пишемо: и, ай, чи щось там інше, що чується.

Та й ця система не без своїх труднощів.

Передусім, в англійській мові є багато звуків, яких немає в українській мові. Один з тих звуків відомий усякому: це ця зубна шелестівка, що її вимовляється всуваючи язик між зуби, шелестівка, якої не було в старій римській мові, через що англійці не мають на неї спеціяльної букви, а для котрої радять собі пишучи вкупі „th". Якби наша мова мала таки звук і наші люди придумали на нього осібний знак, то ми й вживалиб на нього того знаку (як це роблять еспанці й греки). Не маючи в українській мові цього звука (властиво двох звуків), ми мусимо собі радити пишучи його буквою, найбільше зближеною до англійського звука; через те ми й напишемо його або через „т" (наприклад у словах: theatre). або через „д" (наприклад у слові: the).

Таких труднощів є більше, головно з голосівками, котрих англійська мова має багато більше, ніж у к р а ї н с ь к а. Через те, що українська мова має багато менше голосівок, пишучи українським письмом англійські слова приходиться послугуватися меншим числом знаків, отже вживати одного знаку на кілька властиво осібних звуків. Отже вживають букти „а" при транскрипції слова „car" (кар), і при транскрипції слова „hot" (гат), і при транскрипції слова „but", хоча в кожному з них для американського вуха є інший звук; пишуть їх по українськи як „а" хіба тому, бо з усіх українських звуків вони всі ще більше скидаються на звук букви „а" в українській азбуці, ніж на котрийнебудь інший звук. Те саме треба сказати й про звук „е", і про звук „і", і про звук „о" й про звук „у". Кожний з них заступає по кілька звуків в англійській мові.

З цього виходить ясно недостача цеї системи переписування англійських слів по українськи. Йдучи консеквентно за нею, ми не знаємо ніколи, зовсім певно, як дане слово по англійськи пишеться. Натрапивши напр. на слово „гол", ми не знаємо, чи воно пишеться: „Hull" чи „Hall", чи може „Hawl" (чи може ще якось інакше, бо й це певно можливе). Цеж знову може бути важне, бо вимовляти одно „о", ми вимовляємо властиво одно слово, а вемовляючи інше „о", вимовляємо зовсім інше слово.

З того й пішло бажання зазначувати хочби в якийсь спосіб, навіть при тій системі, як дане слово пишеться. Наприклад першу голосівку в слові „Rochester" вимовляється певно більше як „а", ніж як „о", а прецінь багато не пише „Рачестер", бо це немовби заставляло людей писати по англійськи „Rachester", але пише „Рочестер". Перша голосівка в йменню американської столиці скидається більше на „о", ніж на „а", а прецінь ледво чи хто напише його по українськи: Вошингтон. Дістаємо в цей спосіб третю систему, що являється компромісом між консеквентно переведеною першою й другою засадою: хоча назагал ідеться за звуками англійських слів, одначе дається при цьому деякі помічні натяки й на те, як ці слова пишеться.

Отже й питання транскрипції англійських слів українською мовою це питання вибору між трьома системами: чи порадно йти консеквентно за першою системою, себто за писанням за буквами? чи порадно йти консеквентно за другою системою, за звуками слів? Чи порадно йти за третьою, компромісовою між двома попередніми?

Подаючи такий проект та відкриваючи над ним дискусію, ми, природно, коли українські робітники пера захочуть взяти справу під дискусію, скажемо теж у дискусії своє слово.

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС

КАТРУСЯ

Оповідання з давної минувшини.

(До друку зредагував Ол. Луговий).

7)

По тим самим причинам нічого не говорила Катрусі і Селимова мати. Сподівалася, що дівчина змінить віру, в душі, з християнством навіть не зриваючи, бо й якогось офіційного обряду для переходу з християнства на магомеданство у турків не було. Наші потурнаки, що плювали на хрест, вирікаючися християнства, робили так не тому, щоб від них того хтось вимагав, а самі, з доброї волі, з метою набути більше довіря у напіввизнавців Магомета і тим лекше осягнути вигід і почестей. Почести і майно чи посади їм давали, але всеж чесні і сумлінні магометани ними погорджували, називали недовірками, старалися уникати взаємин.

Для людей, що приймали магометанство з переконання, вистачало перед муллою, або державним урядником заявити:

— Визнаю Бога за Бога і Магомета за його пророка, — і тим вся процедура переходу закінчувалася.

Христа не заставляли зрікатися ще і тому, що увесь магометанський світ вважає його також за великого Божого пророка. Є й побудовані мечети, чи мошеї у Його честь.

Багато достойників турецьких і в середньовічча і в новіщі часи, походженням з словянських народів — визнавали себе християнами, носячи магометанські імена, наприклад: Магомет-Алі-паша, македонець, Іскадер-паша, або й Садик-паша (наш Михайло Чайківський). Є й досі до півтора міліона українців - магометан (ґабаузів), що їх предки приняли магометанство ще в часах, коли Україна була поганською. Було багато магометан козацькими старшинами на Запоріжжі і в реєстрових полках. Магометанами були чотири козацькі полковники, співробітники Хмельницького — хоч носили українські християнські імена — Іван Шан-Ґерай, Ізмаїл Баран-Худий, Михайло Ґанджа, Филон Дженджалий та ще якийсь маловнаний полковник Джулай.

Тому й не диво, що дід Селима, правовірний турок-патріот поставився до наміру внука прихильніше, чим Осман. Він сказав просто, що козацька кров — лицарська, рівна давній турецькій. Завдання подружжа є здорові гідні діти, а Туреччина потребує гідних і кращих людей, бо ними вона утримується на висоті могутности і сили. Примушувати міняти віру — нема потреби, особливо тепер, коли з козацькою Україною наладжуються все кращі і приязніші звязки, а віру козацьку треба шанувати. Колиб духовні офіціяли не погодилисяб перевести обряд, то переведе його він, що був три рази на гробі пророка і тим самим є духовним, імамом, цебто покровителем і опікуном віри, та його приятель-фільософ, учитель внуків і самої Заїри. А паша можеж вжити впливу і на султана, щоб він, найвищий каліф магометанства та сторож і опікун гробу Ісуса Христа узнав таке подружжя за правне.

Так старий дід своїм рішенням розвязав проблеми, яких не наважувався розвязувати його син. Справа першенства Ізмаїла відпала по його заяві, що те першенство він відступає молодшому братови.

Швидко після того молодих подружено. Жили з батьками, по давному. Найбільше втішений був подією старий учитель. Він щиро прохав благословення Божого на нову родину, своїх вихованців, щоб рід їх розмножувався і йшов шляхом слави й мужности довгі віки. Правом старої духовної особи і вчителя часто заходив до колишньої своєї учениці. Цілі години проводив у розмові, вщеплюючи Катрусі свої знання і розуміння людського життя:

— Тепер ти стала невісткою достойного паші, членом його родини, — казав він, — ти набула великі права, та права накладають також і великі обовязки. Кому більше дається, з того більше і вимагається. Ніхто не силував тебе зректися своєї віри, — тепер можеш свобідно ходити до християнської церкви. В Стамбулі є десятки грецьких церков, але служби грецької не розумітимеш. Є болгарські сербські церкви і священики, які відправляють одною мовою, мовою, що й в Україні. Перешкод тобі ніхто не робитиме. Мусиш однак шанувати й віру свого чоловіка.

— А чи не буде то проти звичаїв, колиб я запрохувала священика до себе до дому? — питала Катруся.

— Звичай звичаєм, однак такі запросини булиб небажані.

— Чому?

— Бачиш, дитино, — терпеливо пояснював старий. — Наша чернь вважає християн невірними. Священиків християнських вважає знахорами вовкулаками, їх у душі ненавидить і боїться. Знов же не в інтересі Туреччини злагіднювати тертя між християнами і муслемами. Тому у нас, на сором, були випадки, коли натовп мордував навіть патріярхів. Подумай, що чернь думалаб, якби християнський священик став бувати тут, у господі високого державного достойника? Зараз би говорили, що паша накладає з невірними протя Магомета і султана. З цим необхідно числитися. Тай самий паша не думаю, щоб погодився.

Після кількох таких розмов Катруся усвідомила добре і свої права і обовязки свого становища. Так почала і діяти — обережно, не вражаючи своїми вчинками ні свою родину, ні господарів краю. По майже десятьлітній перерві побувала в болгарській церкві на службі, вперше від часу неволі. Попередила лише чоловіка, куди вона йде. Чоловік сказав взяти з собою двох невільників і чорну невільницю, копрійську християнку. Убралася Катруся як можна простіше, щоб не звертати убором уваги людей, тим більш, що неділя у турків будній день.

(Дальше буде).

КАРДИНАЛ ВИЛИЕМ О'КОНЕЛ, архиепископ Бостону, що помер оноді в віці 84 літ в Брайтоні, Месечусетс. Дістав був кардинальський капелюх у 1911. році.

Вашингтон і люди

Останнього (30-го) квітня цього року мине 155 літ від часу, як Джордж Вашингтон перший раз склав присягу як президент Злучених Держав, беручи уряд першого голови молодої американської республики. Його попередна служба на становищі головного команданта американських повстанчих сил та вісім літ на становищі президента придбали йому почевне імя „батька країни".

Та це імя певно булоб тільки книжковим титулом Вашингтона, якби він його дістав виключно за свої заслуги на громадському полі. Та з історії відомо, що впродовж цілих поколінь про нього загально говорили, як про „батька Вашингтона" чи „фадер оф ди контрі". Популярність цього почесного імені була вислідом не тільки його громадських заслуг, але й особистих людяних прикмет.

Бідна жінка, що примандрувала до військового табору під Кембридж, не забула до смерти, як „ґенерал Вашингтон", проїзджаючи біля неї на коні, спитав її, чого шукає. Коли вона йому розказала, що шукає за чоловіком, він її ввічливо і точно пояснив, куди іди і де вона найде полк, в якому він служить.

Ночуючи в придорожній господі у Гейвергил, Масс., Вашингтон почув, лягаючи в ліжко, що якийсь малий хлопчина голосно плаче. Він післав свого секретаря довідатись, в чому річ. Показалось, що синок власника заїзду, якому було тоді пять років, ревно плаче тому, що він „не може бачити Вашингтона, бо вже пізно". Вашингтон негайно казав привести хлопчика до себе. Хлопчина прийшов та дуже розчарувався. Вашингтон спитав його чому він скривився. Хлопчик відповів: „А я думав, що ти справді дуже великий чоловік". Він уявляв собі, на підставі оповідань старших, що Вашингтон буде ростом великан...

В тій самій місцевости, перед відїздом Вашингтона, якийсь обдертий, бідний старик пробив собі дорогу до президента і гукнув: „Ґенерале! не пригадуєте собі мене? Яж був у вашій прибічній сторожі". Вашингтон не тільки пізнав його, але й назвав по імені, стримав відїзд, поговорив зі старим вояком хвилину, та щиро стиснув йому на прощання мозолисту руку. Коляска покотилась в дорогу і старий вояк щойно по хвилині помітив, що в його долоні лежить золота монета, оставлена там Вашингтоном „на памятку".

Приблизно в часі своєї першої президентської інавґурації Вашингтон проходжувався в Ню Йорку над берегом моря, там, де тепер є відома Бетері. Йому на зустріч надійшов старий моряк, з тачками повними морських мушель і спитав його, чи цей не купив би кілька штук. Вашингтон спитав, на що вони йому можуть придатись. Моряк пояснив, що з них можна вирізувати гарні й тривалі ґузики. Вашингтон оглянув мушлі, потім ґузики, що їх моряк мав кілька з собою і накінець закупив цілі тачки мушель і казав їх морякови завести до свого кравця. Там замовив собі одяг з ґузиками з морських мушель, чи як це тепер називають з „перлової матиці". Ясно, коли президент зявився в такому одязі, мода на мушлеві ґузики поширилась на всю країну.

Згодом такі згадки про Вашингтона забулись, а декому здавалось потрібним поширювати думку, що Вашингтон був гордий, строгий і неприступний. Та це не так. Правда, Вашингтон вимагав дисципліни у війську і належної пошани для свого уряду як ґенерал чи як президент. Він був тої думки, що американська республика, хоч молода, але вона вільна і суверенна держава, а її урядовці заслуговують на належну пошану. Для нього демократія означала порядок, встановлений народом, а не хаос чи нечемність. Людяність у відношенню до всіх співгромадян була основною характеристикою Вашингтона і тому почесне імя „батька країни" надали йому люди, з якими він зустрічався в щоденному життю, а не пізніщі історики чи політичні провідники держави.

Загальна Рада — ФЛІС

КОНКУРС
НА УКРАЇНСЬКУ ПОВІСТЬ.

Річне засідання головного уряду Українського Народного Союзу, яке відбуло свої наради в березні цього року, застановляючись над потребами „Свободи", офіційного орґану орґанізації, між іншим рішило поробити відповідні кроки для надбання шляхом літературного конкурсу оригінальних повістей, написаних українською мовою, які булиб потім друковані в „Свободі".

У звязку з тим екзекутива У. Н. Союзу, в порозумінню з редакцією „Свободи", оголошує

КОНКУРС

на повісти з життя української іміґрації в Злучених Державах або Канаді.

Умовини:

1) Повість має бути написана українською мовою; правопис як у „Свободі"; письмо читке, по можности машинове.

2) Має мати від вісімдесять до сто тисяч слів.

3) Рукопис має бути надісланий до 31. грудня 1944; імя і прізвище автора подати в замкненій коверті разом з рукописом.

4) Повісти, що одержуть першу або другу нагороду, стають власністю „Свободи" в тому розумінню, що часопис має впродовж двох років виключне право друкувати їх в себе як фейлетони, чи видавати ще окремими відбитками. Якщоб на протязі цього часу вони не були видані окремими книжками, а автори зговорились пізніше щодо такого видання з ким іншим, то „Свобда" застерігає собі право першенства.

5) Комісія, що буде вирішувати, чи і яку признати нагороду, буде складатись з трьох членів, з яких один буде з екзекутиви У. Н. Союзу, другий з редакції „Свободи", а третий споза уряду У. Н. Союзу і редакції „Свободи". При оцінці твору будуть брані під увагу такі вимоги: а) оригінальність, б) стиль, в) актуальність порушених у повістях проблем, г) реалістичне зображення характерів.

Нагороди.

Повість, що їй Комісія признасть першу нагороду, буде нагороджена премією в сумі 600 долярів.

Повість, що буде їй призначена друга нагорода, дістане премію в сумі 300 долярів.

Для повістей, які не дістануть ні першої, ні другої нагороди, а будуть заслугувати на згадку, призначується 150 долярів на відзначення їх з тим, що до них „Свобода" не матиме ніяких прав.

Разом призначується на згадані літературні нагороди суму $1,050.

Слати твори і запити в справі конкурсу на таку адресу:

"SVOBODA"
83 Grand Street,
Jersey City 3, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ПОВЕЛИКОДНИХ РОЗДУМУВАНЬ.

Старше покоління, що приїхало з українських земель, памятає великодні святочні звичаї, як і інші, та дорожить ними і намагається передати їх молодому поколінню на американській землі, щоб не пропав слід по нас, а щоб жили обряд, слово і пісня серед грядучих поколінь.

У більшости по наших громадських осередках придержуються українських святочних звичаїв. Теж і молодіж, що радо одягає народній стрій, співає свої пісні, а на Великдень бере участь у Воскресних Утренях. Та найбільше молоді побачите на Великій співаній Службі Божій, що звичайно зачинається коло години 10 рано, й при співучасти хору. Священик виголошує тоді добре обдуману великодну проповідь. Буває, що і „старим грішникам" (що лише два або три рази до року заходять до церквиф) покотяться сльози. А Велика Сл. Божа це дійсна краса нашого обряду.

Тут роджена молодіж переконується на власні очі, що немає нігде такого гарного обряду. Тому й привязується до нього, любить його і шанує.

На це торжество приходять у деяких громадах також американці, а репортери беруть знимки, які відтак появляються у місцевих часописах.

Знов по обіді старші і молодь сходяться на галю, справляють гаівки і забави аж до вечірні й по вечірні.

Та я пишу з громади, в якій Великдень зачинається і кінчиться Воскресною Утренею і Богослуженням з проповіддю і хоральним співом. Хоч погода цього року не дописала, вірних, як старших так і молоді, була повна церква і під церквою.

Зате на другій Службі Божій около години 10-тої, уже і сліду не стало по Великодни; так, начеб усьо завмерло.

Молодий о. сотрудник відправив тиху Службу Божу без проповіди і хору, при співучасти одинацять мужчин, чотирнацять жінок і дівчат і одної, малої дівчинки. Разом 26 осіб, а кажуть, що парохія має понад триста родин. — Це зовсім не нагадувало Великодня, а хіба панахиду по якомусь бідному парохіянинови...

Що на Воскресних Богослуженнях була маса вірних, ще не означає, що всі парохіяни були в церкві. Є багато людей, що працюють на ніч і не могли бути в церкві на шесту годину рано. Знова молодіж лягає в суботу спати пізно й не хоче або не може встати в годині пятій і збиратися до церкви, а про діти нема що й згадувати. Зате на десяту годину, як одні так і другі радо пішлиб, колиб усьо відбувалося по старому звичаю, у цілій його красі, так, як відбувається по майже всіх інших парохіях, великих і малих, хочби усе те виконував лиш один священик.

Пишучи отих кілька завваг, не маю на думці на нікого накидатися чи комусь шкодити. Борони Боже! Може в даному випадку навіть більшість парохіян хоче, щоб так було. Того не знаю, але як любитель свойого обряду, й української традиції в Америці взагалі, підношу це на те, бо вважаю, що це не є добре, та що в будуччині таке не повинно нігде повторятись.

П.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Зпід націстівської окупації

Ґетто для жидів у Бадапешті.

Будапештенське радіо проголосило, що підсекретар внутрішних справ нового мадярського режіму, Вітез Лясло Ендре, видав розпорядок, щоб усіх жидів в Будапешті відділити від решти населення і створити з них окрему жидівську громаду — „ґетто". Міністер внутрішних справ Андор Ярош видав розпорядок, яким розвязує Товариство Жидівської Молоді і Культуральне Товариство Мадярських Жидів та конфіскує їхне майно на користь держави.

Мадярський пароплав ушкоджений міною.

Як звідомляє будапештенське радіо, найбільший мадярський пароплав „королева Єлисавета" наїхав на магнетичну міну на південь від Будапешту і дізнав важкого ушкодження. Передтим вже звідомлено, що помічний перевозовий корабель наїхав на річну міну й затонув. Внаслідок таких випадків, товариство плавби на Дунаю мусіло припинити свою службу.

Горті висилає армію до Ґаличини.

Мадярська пресова аґенція МТІ, контрольована націстами, проголосила 15. квітня розпорядок мадярського реґента Гортія до армії. В розпорядку сказано між іншим:

„Війна ввійшла тепер в таку стадію, що доля Угорщини від неї залежить. Тепер вже йде про безпосередну оборону батьківщини. Це повинен мати на увазі кожен громадянин і думкою слідкувати за нашою армією, яка йде слідами своїх батьків і починає свій марш через Карпати в Галичину, де наша колишня армія добула тільки слави в роках 1914-1918..."

Німці плянують висадити Залізну Браму.

За звідомленням шведської ґазети Афтонблядет, німецька військова орґанізація „Смерть" поробила приготування, щоб висадити в повітря скали при випливі Дунаю з Угорщини, звісні під назвою „Залізні Ворота". При цім ґазета додає, що ввесь корабельний рух на Дунаю підданий під контролю німців.

Арештують угорських духовників.

Ґазета Свенска Морґонблядет потверджує вісти про арештування духовенства на Угорщині. Про арештування картинала Шереді, примаса Угорщини, пишеться в ґазеті, що його арештували після конференції з католицькими єпископами в Естергомі, як лише націсти ввійшли до Угорщини. Опісля арештовано теж кальвінських єпископів Лясля Раваса й Імре Ревеса.

Павеліч має лише пітримку меншини.

Бюро Военних Інформацій ОВІ у Вашингтоні дістало вістку, що хорватський диктатор, ставленик націстів, д-р Анте Павеліч, втратив підтримку більшости населення Хорватії. Про це говорить він самий в розмові з редактором німецької ґазети „Ді Нойе Орднунґ". Ставленик — „поглавнік" каже, що „характеристикою кожної політичної боротьби є це, що її веде завзята меншина". Боротьба з повстанцями — твердить Павеліч — накладає на хорватський нарід важкий обовязок. Це жалюгідне, бо дотикає всіх хорватів. Тепер уже нема різниці між вояками й цивільними, бо всі ми маємо обовязок воювати — заявляє Павеліч.

БУНТ НА 3 ГРЕЦЬКИХ КОРАБЛЯХ.

КАЙРО. — На трьох грецьких кораблях, а саме на нищителю „Єрексу" й корветах „Апостолісі" й „Сахтаврісі" в одному середземно-морському порті вибух бунт проти грецького уряду. Бунт здушили моряки з інших грецьких кораблів по перестрілці з машинових крісів, у котрій упало певне число моряків. Збунтовані моряки домагалися повалення грецького уряду, котрий тепер уже не урядує.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШАМОКІН, ПА.

Посмертна згадка по бл. п. О. Шаршоні.

Дня 25. березня 1944 р. помер в Шамокін один з найстарших громадян, бл. п. Олекса Шаршонь, проживши 78 літ.

З Його смертю шамокінська громада стратила одного з найстарших своїх членів, останнього фундатора церкви.

Покійний родився в селі Мушинка, дня 28. березня 1866 р., в Західній Україні. До Америки приїхав маючи 19 літ.

Покійний був віруючим християнином, спокійної вдачі і дуже працьовитим. Говорив: чоловік вартує щось тільки так довго, доки може працювати і помагати другим. Тому і працював радо і охочо.

Коли перші імігранти не мали де притулитись, то за його почином зробили мітінг під дубами (на Ексцельсіор, 20-го травня 1888 року) і заложили братство св. Кирила і Методія, а відтак зачали будову церкви.

Коли пізніще, з зростом громади, за кільканацять літ, показалась церковця замала, приступлено до будови нової мурованої церкви. І тут Покійний вложив немало енергії й праці, бо були іт акі, що казали, що нам такої великої церкви не треба. Та Покійний вмів їх переконати і задоволити.

Коли в Шамокін закладали У. Н. Союз, Покійний був ревним організатором, чого доказом, що в 1900 році вибрано його заступником предсідника Союзу. Відтак був касієром 19 літ, а головним радним 8 літ.

Місцеві бизнесмени, пізнавші Його чистий характер і витривалість в праці, покликали його за урядника до Дайм Трост і Нешенел Бенк. Відтак був директором в Піпелс Трост Ко., де урядниками були славяни. Всюди сповняв свій обовязок чесно й сумлінно.

Дав почин до компанічного штору, котрий понині гарно розвивається на Ексцельсіор, зорганізував Сестрицтво св. Анни, котре числить 207 членкинь та має гарний маєток. Заснував Товариство Українських Братств, котре має свій власний дім і галю. Та, гадаю, найкращим памятником його буде цілоденна школа, котру при його помочі, моральній і матеріяльній, зорганізовано і при вспівпраці других урядників куплено за готівку гарний дім на розі, в котрім міститься 8 кляс і мешкання для Сестер, чим Покійний дуже тішився. Казав, що тепер ми подібні до людей, бо маємо це, що найпотрібніще.

Видко, Бог благословив Його працю, і всі установи, в котрих працював, бо от У. Н. Союз розрісся в могучого велитня, парохія, т-во Українських Братств, Сестрицтво, склеп, клюб, по нині істнують і розвиваються гарно.

Жаль, що не буде його між нами, коли будемо святкувати 50-літний ювилей У. Н. Союзу! В своїм життю Покійний переніс недодно горе і смуток. Поховав найстаршу доньку Анну, замужну Шквір і сина Петра. Та все горе і смуток переніс мужно, як пристало на віруючого християнина.

Почав западати на здоровлю від грудня. Та проте „не давався". Останній раз був і промовляв на бенкеті, урядженим парохією з нагоди визітації школи їх ексцеленцією Амрозієм Сенишином 6. лютого. Хоть слабий, а пішов сповнити свій обовязок.

Покійний полишив в смутку молоду дружину, двох синів: д-ра Юрія в Фініксфіл, аптикаря в Алентавн, та 10 внуків, з котрих три є в армії Дядька Сема.

Память його благородного життя і гарних християнських діл, жити буде от рода в род.

Похорон Покійного відбувся дня 28. березня (в день його уродин).. Похоронні богослуження при співучасти хору відправив місцевий парох, о. М. Кузьмак, та в зворушаючій проповіді представив життя Покійного, попрощав в імени Покійного родину, приятелів і всіх знакомих та відпровадив на місце вічного спочинку.

Нехай отся свобідна земля буде йому пером!

А. Дроздяк.

—о—

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Свято в честь Шевченка.

Традиційного святкування річниці Шевченка не занедбала громада й цього року. З нагоди 83. роковин смерти Прометея — Тараса влаштували тутешні Злучені Організації концерт, який випав добре. Дохід у висоті $114.37 призначено на Американський Червоний Хрест, отже й патріотична американська ціль була осягнена.

Стятом проводив молодий голова екзекутиви Михайло Василищин, а найбільшу частину програми виконала громадянка Катерина Гнатків, знана співачка-сопраністка. Вона на вступі відспівала американський гимн, а на кінці, разом з публикою, теж і український гимн. Очевидно виконала теж і свої програмові точки. Крім неї виступила ще з сольом панна Марія Климців, а зо скрипкою Мирослав Цицак, котрий на загальне бажання мусів відограти ще наддаток. Деклямації виголосили Ольга Сверида (вірш: „Роковини Тараса"); пані Ева Ґерула („Розрита могила"); Михайло Кубарич („Кавказ"). Реферат про Шевченка виголосив гр. Мирослав Січинський, котрий вказав, як розвивалася ідея Шевченка і як після 100 літ імя України, що було в його часах загально поборюване в Росії, в наших часах має загальне признання внаслідок постійної боротьби українського народу за Шевченкові ідеали. Молодий гром. Василь Попович взивав до допомоги Американському Червоному Хрестови.

При цій нагоді треба пригадати, що дохід з концерту буде відданий разом із іншими збірками Злучених Організацій до кватири А. Ч. Х. Цього разу наша збірка буде понад $600, отже більша ніж попередного разу.

К. Шевчук,
член екзекутиви Злучених Організацій.

Що писала "Свобода" тому 30 років?

23. квітня 1914.

НЕБЕЗПЕКА ВІЙНИ МІЖ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ Й МЕКСИКОМ.

На нараді кабінету 15. квітня президент Вудров Вилсон, як начальний командант збройних американських сил, видав приказ военній фльоті з Атлянтійського океану вирушити до міста Тампіко і там зождати на дальші приказн. Напруження між Мексиком і Злученими Державами повстало з того, що президент Мексика Вікторіяно Гуерта не хоче направити обиди, нанесеної американському прапорови після того, як мексиканці здерли американський прапор з корабля Делфин. Правда, що мексиканський уряд перепросив за цю обиду американського консуля, але американський адмірал Мейо зажадав, щоб мексиканці ще салютували звіздистий прапор. Гуерта на це не згодився. — З Вера Круз прийшла вістка з дати 22. квітня, що американські війська вийшли зо своїх кораблів на сушу у місті Вера Круз і впродовж кількох годин боротьби заняли це місто. Американські втрати начисляють на 4 вбитих і 20 ранених, а мексиканці втратили самих убитих понад 200.

ЮВИЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В ГАЛИЧИНІ

Український Театр, що стоїть під управою товариства „Руська Бесіда" у Львові, обходив в останніх днях 50-літний ювилей свого існування. Цей театр, як звісно, їздить по всіх важніших містах Галичини й Буковини, а навіть перебирається за кордон на російську Україну. Своєю мандрівкою Український Театр сповняє важну культурно-національну місію, а своєю грою артисти викликують захоплення серед мас.

ПРИБУВАЮТЬ ІМІГРАНТИ ДО КАНАДИ.

До міста Виннипеґу (в провінції Манітобі) приїхало в понеділок 13. квітня 600 людей. Між ними більшість походить з Галичини. По народности є між ними: 325 українців, 150 москалів, по 50 англійців і німців. Імігранти їдуть до західних провінцій, щоб забрати даром землю на загосподарювання.

ЮВИЛЕЙНЕ СВЯТО БР. СВ. АНДРІЯ 9 НЮ ЙОРКУ.

Оголошення: В 10-літну річницю існування Братства св. Андрія, від. 66 У. Н. С. в Ню Йорку, відбудеться дня 9. травня 1914. ювилейне свято в салі Чеської Народної Будови під ч. 321-323 Іст 73. вулиця. В год. 5. буде похід, в год. 7. концерт, а потім баль.

СВЯТКУВАЛИ УРОДИНИ МУРИНА. — Коло 8,000 осіб взяло участь у святі 46. уродин славного співака Пола Ровбсона оноді в Ню Йорку. Між учасниками були визначні достаті театру, фільми й радія.

Ровбсон виступає тепер у титуловій ролі Шекспірової драми „Отело", що її тепер ставить у Ню Йорку Театральна Ґілда.

З народної фільософії.

Червоний когут в земли піє (— бурак).

Коса на дворі, кіся в коморі (— морква).

Ішла паці з міста, на ній суконь триста; хто її порушить, заплакати мусить (— цибуля).

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ТАРЗАН, ч. 961. Вежа повертається.

„Огня!" крикнув командант повза, готовий посвятити своїх товаришів, аби тільки знести Тарзанову громаду.

Гарматчик не спішився, бо він мав багато товаришів у тій битві.

Тимчасом Тарзан помітив повз, що зявився на скруті.

І тепер він побачив, що вежа повза звернулася з націлюючимся дулом.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.